

Doğal ve sosyal zenginliğin küçük bir azınlığın elinde toplandığı, geniş kesimlerin, açlığa, çaresizliğe, sefalate terk edildiği bir toplumda, hangi adaletten söz edilebilir? Siz kentlerin merkezinde yükselen adalet saraylarının varlığına aldanmayın. Oralarda adalet tecelli etmez, etmesi mümkün değildir. Kaldı ki, saray ve adalet kelimelerinin yan yana getirilmesi tuhaf değil mi? İnsanın, sarayda adaletin işi ne diyesi geliyor... Zira hukuk sisteminin misyonu ve varlık nedeni, verili eşitsiz, dolayısıyla haksız, durumu sürdürmektir. Bu yüzden özel mülkiyet etikle bağdaşmaz, bu ikisi uzlaşmaz çelişki içeren [antagonique] kelimelerdir. Zira, etik eşitliği varsayar, mülkiyet ise eşitsizliğe dayanır, eşitsizliği derinleştirir ve sürekliliğini sağlar. Durum böyle olsa da şimdilerde “hukuk devletinden”, “hukukun üstünlüğünden” çok söz ediliyor. Geçerli hukuk sistemi kimin tarafından oluşturulmuştur, ne amaçla oluşturulmuştur, neyin koruyucusudur? sorusunu soran var mı?

Zenginlik, Yoksulluk ve Özel Mülkiyete Dair II

Özel Mülkiyeti Neden Lağvetmek Gerekliyor?

“Bir yoksul aç ise, bunun nedeni, zenginin zevk ve sefa içinde yaşamasıdır. Nerede bir bolluk görsem, onun yanı başında mutlaka çığnenmiş bir hak görmüşümdür.” * (Hz. Ali)

Mülkiyet gasptır, zorla, şiddet ve hileyle topluluğa [kamuya, socium'a, herkese] ait olana özel şahıslar tarafından el konulan zenginliktir. Ancak şiddete dayanılarak korunabilir ve çoğaltılabilir. Devlet savaşın 'sosyalleşmesi' sonucu oluşmuş bir aygıttır. Devletle birlikte hukuk sistemi de ortaya çıkmıştır. Mülkiyet, hukuk sistemi tarafından meşrulaştırılır ve korunur ama hukukun varlığı zoru ve şiddeti dışlamaz. Geçerli hukuk sistemi, verili durumdan hareket eder ve statükoyu korur. Hiçbir zaman temeldeki asıl haksızlığı sorun etmez. Geçerli eşitsiz, adaletsiz ilişkiler bütününe korumayı ve sürdürmeyi amaçlar. Aslında özel mülkiyetin kural olduğu bir toplumda hukuk adaletle karşıdır. Gerçek durum böyledir ama retorik farklıdır. Doğal ve sosyal zenginliğin küçük bir azınlığın elinde toplandığı, geniş kesimlerin, açlığa, çaresizliğe, sefalate terk edildiği bir toplumda, hangi adaletten söz edilebilir? Siz kentlerin merkezinde yükselen adalet saraylarının varlığına aldanmayın. Oralarda adalet tecelli etmez, etmesi mümkün değildir. Kaldı ki, saray ve adalet kelimelerinin yan yana getirilmesi tuhaf değil mi? İnsanın, sarayda adaletin işi ne diyesi geliyor... Zira hukuk sisteminin misyonu ve varlık nedeni, verili eşitsiz, dolayısıyla haksız, durumu sürdürmektir. Bu yüzden özel mülkiyet etikle bağdaşmaz, bu ikisi uzlaşmaz çelişki içeren [antagonique] kelimelerdir. Zira, etik eşitliği varsayar, mülkiyet ise eşitsizliğe dayanır, eşitsizliği derinleştirir ve sürekliliğini sağlar. Durum böyle olsa da şimdilerde “hukuk devletinden”, “hukukun üstünlüğünden” çok söz ediliyor. Geçerli hukuk sistemi kimin tarafından oluşturulmuştur, ne amaçla oluşturulmuştur, neyin koruyucusudur? sorusunu soran var mı?

Bu kepaze durum ‘şeylerin normal hâli sayılıyor. Sizin hukuk sisteminiz mülk sahibi sınıflar ve adamları tarafından geçerli haksız ve adaletsiz durumu sürdürmek, ayrıcalıkların servetini ve iktidarını güvence altına alıp- korumak üzere oluşturulmuş değil midir? Kanunları kimlerin nasıl yaptığı mâlûm değil mi? Kanunları yapanlarla çekleri imzalayanlar aynı kişiler değil mi? 5 “iş bitirici” kapitalistin serveti 15 milyon insanın gelirinden daha fazla olduğu bir rejimde, 950 dolar milyarderinin servetinin değerinin 2,8 milyar insanın gelirinden daha büyük olduğu bir dünyada “hukuk” nasıl üstün olacak? Bu vesileyle şu “hukuk devleti” söylemini de teşhir etmek gerekir. Zira, devletin mutlaka kendine göre bir hukuku vardır veya hukuku olmayan bir devlet olamaz... Hukuk devleti söylemi bir pazarlama unsuru olarak iş görüyor... “ Öyle bir devlet ki, hukuku var, hukuka dayanıyor” demek isteniyor... Devenin tüyü var, şekerin tadı var demenin ne âlemi var... Önemli olan “kimin hukukuna dayandığı”, “kimin hukukunun üstünlüğü” değil midir?

Toplumun sınıflara bölünüp, özel mülkiyetin sahneye çıkmasıyla çelişik bir süreç başladı. Birinin zenginleşmesi başkalarının yoksullaşması, üretmek ve yaşamak için gerekli araçlardan mahrum olmasıyla sonuçlanır oldu. İlerleyen dönemde her teknik ilerleme, emek verimliliğindeki her artış, ezilen sınıfların durumunun kötüleşmesiyle sonuçlandı. Lewis H. Morgan 1877’de yayınlanan ünlü eseri Ancient Society’da bu çelişkiyi şöyle ifade etmişti: “Uygarlığın doğuşundan beri, servet artışı o kadar büyük, servet biçimleri o kadar çeşitli, uygulaması o kadar geniş ve mülk sahipleri yararına yönetimi o kadar becerikli oldu ki, bu servet, halk karşısında gemlenmesi olanaksız bir güç haline geldi. İnsan akli kendi yarattığı karşısında çaresiz ve şaşkın öylece duruyor”¹. Kapitalizmin sanayi devrimi aşamasından sonra bu süreç tarihte görülmemiş boyutlara ulaştı, 1980 sonrasında neoliberal küreselleşmeyle birlikte

iyice çığırından ıktı... Eğer bu kr gidiş vaktlice durdurulamaz ise, aracın istikmeti daha geç olmadan değiştirilemez ise, gezegende yaşamın tehlikeye girmesi kaçınılmaz görünüyor. Zira dünyanın zenginleri gezegende yaşamı bitirmek üzereler... Gerçek durum öyle olsa da, insanlara gösterilen resim başka. Bütün bunların ilerleme, kalkınma aşkıyla yapıldığı söyleniyor... İlerde işlerin düzeleceği söyleniyor. Öyle bir “ileri” ki bir türlü gelmiyor, gelmesi de mümkün değil... Ufukta bir çizgi gibi hep uzaklara kaçıyor... İnsanlara daha çok ekonomik büyümeyle tüm sorunların zleceği söyleniyor... Oysa tüm kötülüklerin gerisinde bize vazgeçilmez olarak sunulan büyüme yatıyor. Aslında ilaç diye sunulan hastalığın nedeni...

Başka hiç bir gerekçe dikkate alınmasa bile, sadece etik nedenler, özel mülkiyetin lağvedilmesini haklı çıkarmak için yeterlidir. Bir yanlış anlamaya yer vermemek için iki hatırlatma uygun olabilir. Birincisi, genellikle özel mülkiyetten söz edildiğinde bir insanın ve ailesinin yaşamı için gerekli mtevez araçlar kastedilmiyor. Mülkiyetten başkalarının emeğini sömürmeye, başkalarının emeğinin ürününe el koymaya imkn veren üretim araçlarına sahip olmak anaşılmalıdır; İcincisi, zel mülkiyetin lağvedilmesi bir hamlede gerekleşek bir şey değil, bir süreç olarak anaşılmalıdır.

Özel mülkiyetten kurtulmalıdır, özel mülkiyet lağvedilmelidir, özel mülkiyet insan toplumlarının yaşamından çıkarılmalıdır dediğinizde, hemen özel mülkiyet lehinde bir dizi gerekçe sıralanıyor ve deniyor ki, “zel mülkiyetin olmaması demek komünizm demektir, komünizmin ne yaptđı mâlûm, üstelik başarısız da oldu...” Bununla komünist partiler tarafından yönetilen Sovyetler Birliği ve aynı bloka dahil diğer ülkelerin deneyleri hatırlatılıyor. Oysa, söz konusu rejimler kavramın bilinen anlamında komünist değillerdi. Zaten komünist olsalardı okmezlerdi. Bu rejimlerin yöneticileri ve hasımları bunlara komünist dediler diye gerçekten öyle olmaları mı gerekiyordu? Başlangıçta söz konusu rejimler komünist bir perspektife sahip olsalar da, hızla başlangıçtaki amaca, komünist toplum idealine yabancılaştılar ve tuhaf otokrasilere dönüştüler. Sosyalizm/ komünizm perspektifinin uzağına savrulduklar. Bu ilk deneylerin başarısız olması, neden komünist toplum projesinin “imknsizliğinin” gerekçesi sayılsın ki? İnsanlık tarihinin büyük bölümünde insanlar özel mülkiyet diye bir şey tanımadılar. Ortak retim, paylaştılar, ortak tkettiler. İlişkilerini belirleyen rekabet, kıskançlık, başkası aleyhine zenginleşme sapkınlığı, çatışma değil, dayanışma, yardımlaşma, işbirliği ve paylaşma kültürüydü. Bu tür “kabile komünizmi” yüzbinlerce yıl devam etti.şimdilerde bile özel mülkiyeti reddeden “mikro topluluklar” pekla varlıklarını srdrebiliyorlar... Kaldı ki, bu güne kadar gerçek bir komünizm deneyinin yaşanmamış olması, bundan sonra da yaşanmayacağı anlamına gelmez.

Bir başka gerekçe, özel mülkiyetin “bireysel özerklik ve özgürlük” için gerekli olduğu iddiasıdır. Aslında bu iddianın hiç bir inandırıcılığı yoktur. Asıl zel mülkiyete dayalı kapitalist sistemde [mülk sahibi sınıfın mensupları hariç] bireyin ekonomik özerkliği yoktur. Zaten sistem her ileri aşamada insanları mlkszleştiriyor, proleterleştiriyor. Bilindiği gibi kapitalist dinamik mlkszleştirerek sermaye biriktirmeye dayanıyor. Bunun anlamı, her ileri aşamada insanların daha çoğunun yaşam araçlarından mahrum olması, üretim ve yaşam araçlarına yabancılaşmasıdır... Ekonomik planda özerk olmayan bir birey, politik planda kendini gerçekleştirebilir, zgr olabilir mi? şimdilerde özelleştirmeler pupa-yelken yol alıyor... Bu kepezeliği bir de büyük bir başarı, matah bir şey olarak sunuyorlar... Her şey özelleştirilip, bir avuç kapitalistin özel mülküne dnştrldği bir toplum ne demeye gelir? Aslında sorun sanıldığı kadar karmaşık değil, siz bir şeye sahip olduğunuzda, başkalarının ona sahip olmasını engellemiş oluyorsunuz... Her şeyin özel mülkiyet konusu olduğu, bir topluluğun tüm servetinin ve kaynaklarının kk bir mülk sahibi sınıfın elinde toplandığı koşullarda, hangi hukuktan, hangi adedetten, hangi demokrasiden söz edilebilir?

Bir başka gerekçe de, özel mülkiyetin olmadığı koşullarda insanların çalışma motivasyonu olmayacağı ve kamu mallarına özenle ve sorumlu davranmayacağı, korumayacağı gerekçesidir... Bu tür safsatalar geçerli “zel mülkiyet kültürünün” uydurmalarıdır. Bu gün geçerli kültürün verili ve değişmez olduğu anlayışının ürünüdür. Tembellik, alışkanlık ve üretkenliğe dair burjuva n yargılarının ürünüdür. Bir kapitalist hesabına çalışan bunu bir motivasyonla mı, yoksa zorunluluktan mı yapıyor. Kendi iradesinin de işe karıştığı ortak mülkiyet koşullarında insanlar neden çalışmak istemesinler? İnsanın ‘normal hâli’ tembellik değil, çalışma, üretim, yaratma güdüsüdür... Aslında tembelik insanın normal hâli değildir. Sınıflı toplumda mlkszlerin haklı kaçışının bir ifadesidir. Emeğinin ürünü başkaları tarafından gasbedilen bir insanın işini heves ve motivasyonla yapması mümkün müdür? Çalışma kölelik koşullarında mı, yoksa özgürlük ortamında mı daha etkili ve yaratıcı olur?

Son bir safsata da “mülkiyet ihtiyacının insan doğasının bir gereği” olduğudur. Sizin insan doğası dediğiniz nedir ki?

Ebed müddet geçerli bir insan doğası mı var? Eğer öyleyse insanlar yüzbinlerce yıl özel mülkiyet olmadan nasıl yaşadılar? Bir insanın davranışını belirleyen, ait olduğu toplumun kültürü, “dünya görüşü” ve yaşam anlayışıdır. Bu gün geçerli kültür ve “dünya görüşü” de, özel mülk sahipleri kapitalistlerin ve bir bütün olarak egemen konumdaki burjuva azınlığın kültürü ve “dünya görüşüdür”. Eğer kendinizi, sizi sömürenlerin, aşağılayanların, köleleştirilenlerin aynasında görürseniz, elbette bu tür saçma iddiaları önemzersiniz... Her şeye rağmen bir “insan doğasından” söz edilecekse, her halde onun hâkim karakterini belirleyen egoizm, bencillik, kıskançlık, mal hırsı, mülkiyet tutkusu, başkaları aleyhine zenginleşme arzusu değil, adalet, eşitlik, özgürlük isteği ve dayanışma duygusudur... Geçmiş nesillerden bu günün insanına kalan mirastır...

Bir şeyin geçerli olması, kabul görmesi demek, onun haklılığının, gerekliliğinin garantisi değildir. Bir zamanlar kölelik ‘olağan’ bir şey sayılırdı. Şimdilerde bir insanlık suçu sayılıyor. Gerçi köleliğin geride kalan “klasik versiyonu” lânetleniyor ama onun bu gün geçirli olan “modern versiyonu” [ücretli kölelik] olağan bir şey sayılıyor... Bir gün gelecek “ücretli kölelik” sistemi de bir insanlık suçu sayılacak ve tarihe mâl olacak. Dolayısıyla çok uzak olmayan bir gelecekte özel mülkiyet meselesi tartışma gündemine girecektir. Elbette bunu söylemek insanlık bu musîbetten bu günden yarına, akşamdan sabaha kurtulacak demek değildir... Lâkin insanlığın geleceğini kurtarmak, özel mülkiyete dayalı kapitalist barbarlıktan kurtulmaya endekslenmiş durumdadır. Özel mülkiyet adalete karşıdır, eşitliğe karşıdır, etiğe karşıdır, demokrasiye karşıdır, dayanışmayı dışlar, ekolojik kötülükleri derinleştirir... Bütün bunlar özel mülkiyeti lağvetmek ve bunu da vakitlice yapmak için yeterli değil mi?

Son bir şey: Şimdilerde toplumda yaşamı çekilmez kılan özel mülkiyet belasından kurtulmak, bir sürü gereksiz kurum ve zararlı harcamadan da kurtulmak anlamına gelecektir. Özel mülkiyetin olmadığı doğal ve sosyal zenginliğin “ortakça sahiplenildiği” geleceğin komünist toplumunda, orduya, polise, savcıya, yargıca, avukata, tapu memuruna, icra memuruna, devasa “adalet saraylarına”, mapusanelere, “özel güvenlikçiye, vb... ihtiyaç kalmayacaktır...

Şeylerin seyrini değiştirmek onları anlamakla mümkün. Lâkin şimdilerde “bilim” ve “bilimsellik” söylemi ideolojik köleliği ve gönüllü kulluğu besleyip büyütmenin hizmetinde. Bilim fetişizminin tahribatı çok büyük. Ne yapılıyorsa “bilimin, bilimselliğin” gereği olarak yapıldığı söyleniyor. Şimdilerde “bilim” kendi misyonuna ve varlık nedenine yabancılaşmış durumda. Artık külliye egemenliğin bilimi haline gelmiş durumda. Yegane amacı ve varlık nedeni kârı büyütme [sömürüyü büyütme olarak okuyunuz] olan bir bilim olabilir mi? Teknik bilim neye, kime hizmet ediyor sanıyorsunuz? Sosyal bilim de mal satmanın ve insanları alıklaştıran, soru soramaz hâle getirmenin hizmetinde değil mi? Eğer öyleyse bilimi yüceltmenin ne âlemi var? Bu yazıyı Berthold Brecht’in Mezbahaların Kutsal Johannası adlı şiirinden aldığımız dizelerle bitirelim:

Bir sonuca gitmeyen bilgiyi,
Bilmek mi sanıyorsunuz?
Bu dünyayı gerçekten değiştirmiyorsa!
Dünya buna muhtaç.
Korkusuz ayrılırken bu dünyadan hızla;
Bir diyeğim var:
Dünyadan yalnız iyi bir insan olarak
Ayrılmayın, yetmez...
Ardınızda iyi bir dünya bırakmaya bakın!²

Fikret Başkaya-18-11-2012

* Yunus Ramadan, Evrensel Değerlerin Yüce Simgesi Hz. Ali, çev: Ahmet Bedir, Ekrem Matbaası, Seyhan- Adana, s. 265.

1 Aktaran Friedrich Engels, L’origine de la famille, de la propriété privée et de l’État.

2 Türkçesi: Mezbahaların Kutsal Johannası, IV. Cilt, Mitos-Boyut, TEM, 1999.